2) Στην περίπτωση που είχαν χορηγηθεί και εκκαθαριστεί παροχές της ίδιας φύσεως, σε διάφορα κράτη μέλη βάσει των αντίστοιχων εθνικών νομοθεσιών, χωρίς καμιά αναφορά στις διατάξεις του κανονισμού 1408/71, δεν έχει εφαρμογή η μέθοδος μετατροπής των νομισμάτων που περιέχεται στο άρθρο 107 του κανονισμού 574/72.

3) Καμιά διάταξη κοινοτικού δικαίου δεν επιβάλλει τον περιοδικό εκ νέου υπολογισμό μιας παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως, το ποσό της οποίας έχει καθοριστεί λαμβάνοντας υπόψη παροχή που καταβάλλεται σε άλλο κράτος μέλος, λόγω μεταβολής των συντελεστών μετατροπής των νομισμάτων.

Everling Mackenzie Stuart Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Μαΐου 1983.

Κατ' εντολή
του γραμματέα

H. A. Rühl

Κύριος υπάλληλος διοικήσεως

Ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος

U. Everling

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIR GORDON SLYNN ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 10 ΜΑΡΤΙΟΥ 1983 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Η υπόθεση αυτή υποβλήθηκε στο Δικαστήριο από το Centrale Raad van Beroep για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73) και του κανονισμού 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 138).

1 — Μετάφραση από τα αγγλικά.

Η Van der Bunt-Craig είναι εκ γενετής βρετανή υπήκοος. Ο αποθανών σύζυγός της ήταν ολλανδός υπήκοος. Έζησε στις Κάτω Χώρες από τη γέννησή του στις 31 Δεκεμβρίου 1889 μέχρι το 1919, οπότε άρχισε να διαμένει και να εργάζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η Van der Bunt-Craig έζησε στην Αγγλία από τότε που γεννήθηκε, δηλαδή από τον Ιανουάριο του 1914. Ο γάμος τους έγινε το 1938.

Οι λεπτομέρειες των ζητημάτων στην υπόθεση ενώπιον του Raad van Beroep δεν διευκρινίζονται πλήρως στη διάταξη περί παραπομπής, τα ουσιώδη όμως πραγματικά περιστατικά είναι τα εξής. Οι ανωτέρω συνέχισαν να διαμένουν, ο σύζυγος δε να εργάζεται, στο Ηνωμένο Βασίλειο μέχρι το 1955. Σύμφωνα με το Centrale Raad van Beroep, ο Van der Bunt άρχισε να λαμβάνει στο Ηνωμένο Βασίλειο σύνταξη λόγω αποχωρήσεως (retirement pension) το 1955. Το Raad van Arbeid αναφέρει ότι ο ανωτέρω άρχισε να λαμβάνει τη σύνταξη αυτή το 1959. Το πρώτο φαίνεται πιθανότερο, δεδομένου ότι ο Van der Bunt θα συμπλήρωνε συντάξιμη ηλικία, κατά τη νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου, την 1η Ιανουαρίου του έτους εκείνου. Εν πάση περιπτώσει, το ζεύγος εγκαταστάθηκε και πάλι στις Κάτω Χώρες το 1955. Το 1961, ο Van der Bunt άρχισε να λαμβάνει από τις ολλανδικές αρχές πλήρη σύνταξη γήρατος για εγγάμους, δυνάμει του Nederlandse Algemene Ouderdomswet (AOW). Το Φεβρουάριο 1974, όταν η Van der Bunt-Craig συμπλήρωσε ηλικία 60 ετών, απέκτησε δικαίωμα για σύνταξη αποχωρήσεως στο Ηνωμένο Βασίλειο ύψους 6 λιρών την εβδομάδα, αποκλειστικώς βάσει των εισφορών του συζύγου της στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το Σεπτέμβριο του 1974 ο Van der Bunt πέθανε.

Από 23 Σεπτεμβρίου 1974 η Van der Bunt ελάμβανε βρετανική σύνταξη αποχωρήσεως ύψους 10 λιρών την εβδομάδα αντί της συντάξεως αποχωρήσεως των 6 λιρών την εβδομάδα. Η νέα σύνταξη αποχωρήσεως της καταβαλλόταν λόγω του θανάτου του συζύγου της, όπως δε και η προηγούμενη σύνταξη βασιζόταν αποκλειστικά στις εισφορές του συζύγου της στο Ηνωμένο Βασίλειο. Τον Οκτώβριο του 1974 ζήτησε από τις ολλανδικές αρχές να της χορηγηθεί σύνταξη χήρας δυνάμει του Nederlandse Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW). Με απόφαση της 29ης Δεκεμβρίου 1975 οι αρμόδιες ολλανδικές αρχές, το Raad van Arbeid της Χάγης, της αναγνώρισαν δικαίωμα συντάξεως χήρας, από 1ης Σεπτεμβρίου 1974 μέχρι 1ης Ιανουαρίου 1979 (δηλαδή από την αρχή του μήνα κατά τον οποίο επήλθε ο θάνατος του συζύγου της μέχρι την αρχή του μήνα κατά τον οποίο συμπλήρωσε ηλικία 65 ετών, που αποτελούν τις ημερομηνίες οι οποίες λαμβάνονται υπόψη δυνάμει του άρθρου 8 του βασιλικού διατάγματος της 20ής Μαρτίου 1968, το οποίο έχει εκδοθεί δυνάμει του άρθρου 30 του AWW προς εφαρμογή του νόμου αυτού).

Εντούτοις, κατά την άποψη του Raad van Arbeid η σύνταξη αποχωρήσεως που καταβαλλόταν στη Van der Bunt-Craig στο Ηνωμένο Βασίλειο έπρεπε να θεωρηθεί ως σύνταξη επιζώντος καταβαλλόμενη δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους, κατά την έννοια του άρθρου 1 του βασιλικού διατάγματος· επομένως, η ολλανδική σύνταξη χήρας έπρεπε να μειωθεί σύμφωνα με τις αντισωρευτικές διατάξεις του άρθρου 30 του AWW και του βασιλικού διατάγματος. Για τον υπολογισμό του ποσού της αγγλικής συντάξεως σε ολλανδικά φιορίνια το Raad van Arbeid χρησιμοποίησε, σύμφωνα με το άρθρο 3 του βασιλικού διατάγματος, την τιμή μετατροπής που καθορίζεται στο άρθρο 107 του κανονισμού 574/72, όπως ίσχυε το άρθρο αυτό πριν τροποποιηθεί από την 1η Ιανουαρίου 1975 με τον κανονισμό 2639/74 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1974 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 34). Το αποτέλεσμα ήταν ότι μειώθηκε η ολλανδική σύνταξη χήρας κατά 52,09 %. Στη συνέχεια, το ποσό που υπολογίστηκε κατ' αυτό τον τρόπο αυξήθηκε κατά ένα συμπληρωματικό ποσό που χορηγείται δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος

3, του βασιλικού διατάγματος και που έχει ως σκοπό να εξασφαλιστεί ότι το άθροισμα του ποσού της αγγλικής συντάξεως αποχωρήσεως και του ποσού της ολλανδικής συντάξεως χήρας δεν θα είναι κατώτερο του ποσού πλήρους ολλανδικής συντάξεως χήρας. Πράγματι, η ολλανδική σύνταξη χήρας δεν καταβλήθηκε στη Van der Bunt-Craig πριν από την 1η Μαρτίου 1975 διότι συνέχιζε να λαμβάνει τη σύνταξη γήρατος, δυνάμει του AOW, μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 1975.

Τον Ιανουάριο 1976 η Van der Bunt-Craig, μέσω του εκπροσώπου της, άσκησε προσφυγή ενώπιον του Raad van Beroep της Χάγης, κατά της αποφάσεως του Raad van Arbeid της 29ης Δεκεμβρίου 1975. Στη συνέχεια, εγκαταστάθηκε και πάλι στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου και διαμένει έκτοτε, όπως φαίνεται. Στις 26 Απριλίου 1977 το Raad van Beroep της Χάγης ακύρωσε την απόφαση για το λόγο ότι το Raad van Arbeid εσφαλμένως θεώρησε ολόκληρη την αγγλική σύνταξη αποχωρήσεως ως σύνταξη επιζώντος. Το Raad van Arbeid άσκησε έφεση ενώπιον του Centrale Raad van Beroep.

Ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, το Raad van Arbeid ισχυρίστηκε ότι η αγγλική σύνταξη αποχωρήσεως που καταβαλλόταν στην Van der Bunt-Craig έπρεπε να θεωρηθεί ως σύνταξη επιζώντος, προκειμένου να εφαρμοστεί το άρθρο 1 του βασιλικού διατάγματος· πλην όμως δεν είχαν εφαρμογή οι κοινοτικές αντισωρευτικές διατάξεις του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71, δεδομένου ότι η ολλανδική σύνταξη χήρας και η βρετανική σύνταξη αποχωρήσεως δεν αποτελούν παροχές «της ίδιας φύσεως» κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού. Εν πάση περιπτωσει, κατά το Raad van Arbeid, η εφαρμογή του άρθρου 46 του κανονισμού αυτού στα πλαίσια της προκειμένης υποθέσεως δεν θα είχε ως αποτέλεσμα σύνταξη μεγαλύτερη από εκείνη που υπολογίστηκε βάσει του εθνικού δικαίου, περιλαμβανομένων και των εθνικών αντισωρευτικών διατάξεων. Το Raad van Arbeid παρατήρησε σχετικά ότι για τη μετατροπή της αγγλικής συντάξεως σε ολλανδικό νόμισμα χρησιμοποίησε την τιμή μετατροπής που καθορίζεται στο άρθρο 107 του κανονισμού 574/72, όπως το άρθρο αυτό ίσχυε κατά το χρόνο του υπολογισμού (δηλαδή, μετά την τροποποίησή του από τον κανονισμό του Συμβουλίου 2639/74). Τέλος, το Raad van Arbeid επέστησε την προσοχή του Centrale Raad van Beroep στις περιπλοκές που προκύπτουν από τις περιοδικές μεταβολές των τιμών συναλλάγματος οι οποίες χρησιμοποιούνται κατά τον υπολογισμό των συντάξεων· ο δε εκπρόσωπος της Van der Bunt-Craig παραπονέθηκε για τις συνέπειες της μεθόδου υπολογισμού του Raad van Arbeid ενόψει της πτώσεως της τιμής της στερλίνας σε σχέση με το ολλανδικό φιορίνι κατά το χρόνο του υπολογισμού.

Στη συνέχεια, το Centrale Raad van Beroep απηύθυνε σειρά ερωτημάτων στην αρμόδια αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου, the Department of Health and Social Security. Αυτό επιβεβαίωσε ότι οι παροχές που ελάμβανε η Van der Bunt-Craig δυνάμει της νομοθεσίας του Ηνωμένου Βασιλείου της καταβάλλονταν βάσει του National Insurance Act του 1965 και των κανονισμών που εκδόθηκαν προς εφαρμογή του νόμου αυτού ως σύνταξη λόγω αποχωρήσεως επί της οποίας έχει ίδια αξίωση, καίτοι η σύνταξη αυτή βασιζόταν στις εισφορές του συζύγου της και δεν έπρεπε, κατά την άποψη του ανωτέρω Department, να θεωρείται ως σύνταξη επιζώντος.

Το Centrale Raad van Beroep θεώρησε αναγκαίο να υποβάλει στο Δικαστήριο τρία ερωτήματα. Με το πρώτο ερωτά:

«Σε περίπτωση που σύνταξη καταβαλλόμενη αποκλειστικά δυνάμει των διατάξεων εθνικού δικαίου συντρέχει με άλλου είδους παροχή από ένα άλλο κράτος μέλος η εφαρμογή αντισωρευτικής διατάξεως εθνικού δικαίου πρέπει να περιοριστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε, αν η εφαρμογή της διατάξεως εθνικού δικαίου αποδεικνύεται λιγότερο ευνοϊκή από ό,τι η ρύθμιση του

άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71, να πρέπει να εφαρμοστεί αυτό το άρθρο;»

Έτσι, το ερώτημα προϋποθέτει ότι το εθνικό δικαστήριο αντιμετωπίζει περίπτωση σωρεύσεως παροχών «διαφορετικής φύσεως». Είναι σαφές ότι το πρώτο ερώτημα ανακύπτει μόνο επί της βάσεως αυτής. Το άρθρο 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 ορίζει ότι οι εθνικές διατάξεις περί μειώσεως παροχής σε περίπτωση σωρεύσεως με άλλες παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως εφαρμόζονται ακόμη και αν πρόκειται περί παροχών που κτήθηκαν σε άλλο κράτος μέλος. Προσθέτει δε:

«Ο κανών αυτός δεν ισχύει, όταν ο δικαιούχος λαμβάνει παροχές της ίδιας φύσεως για αναπηρία, γήρας, θάνατο (συντάξεις) ή επαγγελματική ασθένεια που καταβάλλονται από τους φορείς δύο ή περισσότερων κρατών μελών σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 46, 50, 51 ή του άρθρου 60, παράγραφος 1, περίπτωση 6.»

Τη διάταξη αυτή εφαρμόζει μεταξύ άλλων το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ, του κανονισμού 574/72, που ορίζει ότι για τον υπολογισμό της μειώσεως ή της αναστολής παροχών αναπηρίας, γήρατος ή θανάτου (συντάξεις) σύμφωνα με τους αντισωρευτικούς κανόνες του άρθρου 46, παράγραφος 3, του κανονισμού 1408/71, ο αρμόδιος φορέας λαμβάνει υπόψη «παροχές άλλης φύσεως». Όπως δέχτηκε το Δικαστήριο στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 116, 117, 119, 120 και 121/80, RWP κατά Celestre, Συλλογή 1981, σσ. 1737, 1756, «όταν ο εργαζόμενος λαμβάνει παροχές αναπηρίας ή γήρατος της ίδιας φύσεως, χορηγούμενες από φορείς δύο ή περισσότερων κρατών μελών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71, δεν έχουν εφαρμογή οι εθνικές διατάξεις περί μειώσεως αναστολής ή καταργήσεως».

Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αν δύο παροχές είναι «της ίδιας φύσεως» πρέπει να εξετασθούν και να συγκριθούν οι εθνικές νομοθετικές διατάξεις, δυνάμει των οποίων χορηγούνται οι παροχές. Πάντως, σύμφωνα με τους γενικούς στόχους του κανονισμού 1408/71 και ιδιαίτερα με αυτούς που καθορίζονται στην 7η και στην 8η αιτιολογική σκέψη του προοιμίου, η φράση αυτή δεν πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά, διότι διαφορετικά οι εθνικές αντισωρευτικές διατάξεις ενδέχεται να εφαρμόζονται με τέτοια αυστηρότητα ή συχνότητα ώστε να αποθαρρύνουν τη διακίνηση για την εύρεση απασχολήσεως μεταξύ των κρατών μελών (βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Capotorti στην υπόθεση 180/78, Brouwer-Kaune, Slg. 1979, σ. 2111). Ομοίως, το Δικαστήριο δέχτηκε, στην υπόθεση 4/80, *d'Amico* κατά ONPTS, Slg. 1980, σσ. 2951, 2965, ότι, όταν ο εργαζόμενος λαμβάνει παροχές λόγω αναπηρίας που έχουν μετατραπεί σε σύνταξη γήρατος δυνάμει της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους και παροχές λόγω αναπηρίας που δεν έχουν ακόμα μετατραπεί σε σύνταξη γήρατος δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους, η σύνταξη γήρατος και οι παροχές λόγω αναπηρίας πρέπει να θεωρούνται ότι αποτελούν παροχές της ίδιας φύσεως. Κατά συνέπεια, αποκλείστηκε η εφαρμογή των εθνικών αντισωρευτικών κανόνων, ενώ είχαν εφαρμογή οι διατάξεις του κεφαλαίου 3 του κανονισμού 1408/71.

Στην προκειμένη υπόθεση, το Centrale Raad van Beroep διατυπώνει την άποψη ότι η ολλανδική και η βρετανική παροχή που δικαιούται η Van der Bunt-Craig πρέπει να θεωρηθούν ως παροχές επιζώντος ενόψει της εφαρμογής του ολλανδικού αντισωρευτικού κανόνος και του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71. Η ιταλική κυβέρνηση και η Επιτροπή διατυπώνουν την άποψη ότι οι δύο παροχές είναι της ίδιας φύσεως, κατά την έννοια του άρθρου 46 του κανο-

νισμού αυτού. Βάσει των στοιχείων που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο έχω και εγώ αυτή τη γνώμη. Υπό το φως του άρθρου 32 του National Insurance Act 1965, η βρετανική παροχή που καταβάλλεται στη Van der Bunt-Craig μπορεί να θεωρηθεί ως σύνταξη αποχωρήσεως, επί της οποίας έχει ίδια αξίωση· διότι πρόκειται για παροχή που δεν μπορεί να καταβληθεί στη γυναίκα πριν συμπληρώσει ηλικία αποχωρήσεως· βασίζεται, όμως, αποκλειστικά στις εισφορές του συζύγου της και καταβάλλεται μόνο μετά το θάνατο του συζύγου. Κατά τη διατύπωση που χρησιμοποίησε το Δικαστήριο στην υπόθεση 184/73, *Bedrijfsvereniging* κατά *Kaufmann*, Slg. 1974, σσ. 517, 525, η παροχή μπορεί «ουσιαστικά να συγκριθεί» με σύνταξη χήρας. Την άποψη αυτή επιβεβαιώνει η παράγραφος 9 του μέρους J του παραρτήματος V του κανονισμού 1408/71 (παλαιά παράγραφος 11 του μέρους I του παραρτήματος αυτού) που ορίζει ότι «για την εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού στη νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου, οι συντάξεις αναπηρίας, γήρατος και χήρας θεωρούνται ως παροχές της ίδιας φύσεως».

Για το λόγο αυτό νομίζω ότι το πρώτο ερώτημα που υπέβαλε το Centrale Raad van Beroep δεν ανακύπτει στην πραγματικότητα. Αν, πάντως, το ορθό συμπέρασμα είναι ότι οι δύο παροχές, τις οποίες δικαιούται η Van der Bunt-Craig δεν αποτελούν παροχές «της ίδιας φύσεως», το πρώτο ερώτημα ανακύπτει στην πραγματικότητα, η δε απάντηση, κατά τη γνώμη μου, πρέπει να είναι καταφατική. Στην υπόθεση 236/78, *FNROM* κατά Mura, Slg. 1979, σ. 1819, το Δικαστήριο δέχτηκε ότι όταν οι διατάξεις του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71 είναι ευνοϊκότερες για τον εργαζόμενο από τις διατάξεις της εθνικής μόνο νομοθεσίας, δυνάμει της οποίας λαμβάνει σύνταξη, εφαρμόζονται εξ ολοκλήρου οι διατάξεις του άρθρου αυτού. Όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας Warner, στη σελίδα 1832, στις περιπτώσεις αυτές, ο ενδιαφερόμενος δικαιούται τη μεγαλύτερη σύνταξη μεταξύ, αφενός, της συντάξεως που μπορεί να αξιώσει δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο σύνολό της, περιλαμβανομένων και των τυχόν αντισωρευτικών διατάξεων, και της συντάξεως που μπορεί να αξιώσει δυνάμει των διατάξεων του κανονισμού 1408/71 στο σύνολό τους· κατά συνέπεια, οι διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας δεν μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των συνολικών παροχών που δικαιούται ο ενδιαφερόμενος κάτω του «μεγαλύτερου από τα θεωρητικά ποσά παροχών» που υπολογίζονται κατά τις διατάξεις του άρθρου 46. Άρα η εφαρμογή των εθνικών αντισωρευτικών διατάξεων δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, με την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71, να έχει αποτέλεσμα λιγότερο ευνοϊκό για τον ενδιαφερόμενο από το αποτέλεσμα που απορρέει από την εφαρμογή του άρθρου 46.

Με το δεύτερο ερώτημά του το Centrale Raad van Beroep ερωτά:

«Το άρθρο 107 του κανονισμού 574/72 πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι η μέθοδος μετατροπής των νομισμάτων, την οποία περιέχει, ισχύει και για τη μετατροπή παροχών ενός άλλου κράτους μέλους βάσει αντισωρευτικής διατάξεως εθνικού δικαίου, η οποία εξακολουθεί να ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71;»

Το άρθρο 107 του κανονισμού 574/72 προβλέπει ότι η τιμή μετατροπής που καθορίζει χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των άρθρων 12, παράγραφος 2, και 46, παράγραφος 3, του κανονισμού 1408/71, μεταξύ άλλων διατάξεων. Είναι λοιπόν σαφές ότι αυτή την τιμή μετατροπής πρέπει να χρησιμοποιούν οι αρμόδιοι φορείς των κρατών μελών για τον υπολογισμό του ποσού των παροχών που καταβάλλονται στον ενδιαφερόμενο σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 3. Όμως, το άρθρο 107 του κανονισμού 574/72 δεν ορίζει ρητά ότι η ίδια μέθοδος υπολογισμού χρησιμοποιείται και στις περιπτώσεις που διέπονται από

εθνικούς κανόνες, όπως οι κανόνες του άρθρου 30 του AWW και του βασιλικού διατάγματος της 20ής Μαρτίου 1968, οι οποίοι δεν θίγονται από το άρθρο 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71.

Εκ μέρους της ολλανδικής κυβερνήσεως και του Raad van Arbeid υποστηρίχτηκε ότι η τιμή μετατροπής που καθορίζει το άρθρο 107 του κανονισμού 574/72 πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο για τον τρόπο υπολογισμού που περιγράφει το άρθρο 46 του κανονισμού 1408/71 (και οι άλλες διατάξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 107 του κανονισμού του 1972), να μη χρησιμοποιείται δε όταν πρόκειται μόνο για εθνικό κανόνα περί μη σωρεύσεως ή διπλασιασμού παροχών.

Εξάλλου, η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την ιταλική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η τιμή μετατροπής που καθορίζεται στο ανωτέρω άρθρο πρέπει να εφαρμόζεται για τους υπολογισμούς που γίνονται σύμφωνα με εθνικούς κανόνες, τους οποίους δεν θίγουν οι διατάξεις που απαριθμούνται στο άρθρο αυτό — περιλαμβανομένου και του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71.

Δέχομαι ότι το άρθρο 107 μπορεί να ερμηνευθεί και κατά τους δύο τρόπους. Κατά τη γνώμη μου, πάντως, ορθή είναι η ερμηνεία που υποστηρίζει η Επιτροπή. Δεν υπάρχει άλλη διάταξη στους κοινοτικούς κανονισμούς που μπορεί να εφαρμοστεί για τους υπολογισμούς που γίνονται σύμφωνα με αυτές τις εθνικές διατάξεις, νομίζω δε ότι το άρθρο 107 απέβλεψε στην κάλυψη των διατάξεων αυτών και πρέπει να λαμβάνεται υπό την έννοια αυτή. Στην αντίθετη περίπτωση, θα δεχόμουν ότι μια τέτοια διάταξη συνάγεται κατ' αναλογία ως αναγκαία συνέπεια της ισχύουσας νομοθεσίας. Διαφορετικά θα προέκυπταν στρεβλώσεις λόγω των διαφορών μεταξύ των τιμών μετατροπής που χρησιμοποιούνται στα διάφορα κράτη μέλη για την εφαρμογή των οικείων αντισωρευτικών διατάξεων. Οι στρεβλώσεις αυτές θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διαταράξεις της αγοράς εργασίας, όπως εκείνες που επιδιώχτηκε η αποφυγή τους με το άρθρο 51 της συνθήκης και τους κανονισμούς που εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου αυτού.

Γι' αυτούς τους λόγους, είμαι της γνώμης ότι στο δεύτερο ερώτημα του Raad van Beroep πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση. Άρα, η μέθοδος υπολογισμού που πρέπει να εφαρμοσθεί είναι η καθοριζόμενη στο άρθρο 107 του κανονισμού 574/72, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο (και όχι υπό την παλαιότερή του μορφή, που εφαρμόστηκε με εθνικές διατάξεις, οι οποίες δεν τροποποιήθηκαν). Φαίνεται ότι οι διάδικοι ενώπιον του Raad van Beroep συμφωνούν ότι επειδή η σύνταξη της Van der Bunt-Craig καθορίστηκε μετά την 1η Ιανουαρίου 1975, πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 107 όπως τροποποιήθηκε μετά τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 2639/74. Η άποψη αυτή φαίνεται ορθή και επιβεβαιώνεται από το άρθρο 5 της αποφάσεως 101 της 29ης Μαΐου 1975 της Διοικητικής Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την κοινωνική ασφάλιση των διακινούμενων εργαζομένων, όσον αφορά την ημερομηνία που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό των τιμών μετατροπής, οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται κατά τον υπολογισμό ορισμένων παροχών (ΟJ C 44 της 1. 1. 1975, σ. 3).

Με το τρίτο ερώτημα, το Raad van Beroep ερωτά:

«Απορρέει από τον καθορισμό των στόχων που περιέχονται στα άρθρα 48 ώς 51 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας ότι τρέχουσες παροχές (που υπολογίζονται αποκλειστικά βάσει του εθνικού δικαίου ή κατά τη ρύθμιση του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71), των οποίων το ύψος κατά το χρονικό σημείο του καθορισμού τους εξαρτάται

από το ύψος μιας ή περισσότερων παροχών κατά τις διατάξεις του δικαίου ενός ή περισσότερων από τα άλλα κράτη μέλη, πρέπει βάσει ή κατ' αναλογία του άρθρου 107 του κανονισμού 574/72 να υπολογίζονται περιοδικά εκ νέου σε συνάρτηση με τις μεταβαλλόμενες τιμές συναλλάγματος;»

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό, το Centrale Raad van Beroep υποβάλλει περαιτέρω απλώς δευτερεύοντα ερωτήματα.

Ούτε το άρθρο 107 του κανονισμού 574/72 ούτε τα άρθρα 48 ώς 51 της συνθήκης ΕΟΚ προβλέπουν ρητά τον περιοδικό επανυπολογισμό των παροχών, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι διακυμάνσεις των τιμών συναλλάγματος. Δεν νομίζω ότι είναι δυνατό να ερμηνευτούν οι διατάξεις αυτές ή οποιαδήποτε άλλη από τις διατάξεις επί των οποίων επεστήθη η προσοχή του Δικαστηρίου υπό την έννοια ότι επιτάσσουν τον περιοδικό επανυπολογισμό, έστω και σιωπηρώς. Συγκεκριμένα, δεν συνάγεται τίποτα τέτοιο από το άρθρο 51 του κανονισμού 1408/71, το οποίο προβλέπει την επανεκτίμηση των παροχών (που γίνεται όταν ένα κράτος μέλος αυξάνει τις παροχές λόγω των μεταβολών του κόστους ζωής). Ακόμη και στην περίπτωση νέου υπολογισμού παροχής, η οποία καταβάλλεται σ' ένα κράτος μέλος, λόγω της αναπροσαρμογής μιας παροχής σε ένα άλλο, το άρθρο 51, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 απλώς ορίζει ότι ο νέος υπολογισμός γίνεται με βάση την τρέχουσα τιμή μετατροπής που εφαρμόζεται δυνάμει του άρθρου 107 του κανονισμού 574/72.

Επιπλέον, είναι πολύ δύσκολο να συναχθεί ότι απαιτείται κάτι τέτοιο, δεδομένου ότι υπάρχουν πολλοί δυνατοί τρόποι προβλέψεως εκ νέου υπολογισμού, από τους οποίους κανείς δεν είναι κατ' ανάγκη υποχρεωτικός. Δεν νομίζω ότι το κοινοτικό δίκαιο απαιτεί είτε ρητώς είτε σιωπηρώς τον περιοδικό εκ νέου υπολογισμό των παροχών. Μόνο ο εκπρόσωπος της ιταλικής κυβερνήσεως ισχυρίστηκε ενώπιον του Δικαστηρίου ότι απαιτείται περιοδικός εκ νέου υπολογισμός· δεν ανέφερε όμως σε ποια διαστήματα πρέπει να γίνεται κατά το κοινοτικό δίκαιο.

Η κατάσταση αυτή μπορεί να αποβεί σε βάρος των ενδιαφερομένων, όπως προκύπτει όμως από τις παρατηρήσεις του Raad van Arbeid, σύμφωνα με μια έκθεση της Επιτροπής το 1977, οι διακυμάνσεις των τιμών συναλλάγματος έχουν ευνοϊκές συνέπειες για την πλειονότητα των συνταξιούχων και δυσμενείς συνέπειες για μια σχετικά μικρή μειονότητα. Το συμπέρασμα αυτό συνάδει προς το άρθρο 1 της αποφάσεως 99 της 13ης Μαρτίου 1975 της Διοικητικής Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την κοινωνική ασφάλιση των διακινούμενων εργαζομένων, καίτοι ανεξάρτητο από αυτό, το οποίο ορίζει ότι το άρθρο 107, παράγραφος 1, δεν καθιερώνει υποχρέωση εκ νέου υπολογισμού των τρεχουσών παροχών.

Κατά συνέπεια, νομίζω ότι τα δευτερεύοντα ερωτήματα δεν ανακύπτουν στην πραγματικότητα.

Για τους λόγους αυτούς είμαι της γνώμης ότι στα ερωτήματα που υπέβαλε το Centrale Raad van Beroep πρέπει να δοθούν οι εξής απαντήσεις:

1. Βάσει των στοιχείων που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο, το πρώτο ερώτημα δεν ανακύπτει στην πραγματικότητα. Αν, πάντως, ανακύπτει το ερώτημα αυτό, η απάντηση είναι ότι όταν χορηγείται σύνταξη αποκλειστικά δυνάμει εθνικής νομοθεσίας και συντρέχει με διαφορετικής φύσεως παροχή

άλλου κράτους μέλους, η εφαρμογή εθνικών κανόνων περί μη σωρεύσεως παροχών περιορίζονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε αν η εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας είναι λιγότερο ευνοϊκή από την εφαρμογή των κανόνων του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71, τότε εφαρμόζεται το άρθρο αυτό.

2. Το άρθρο 107 του κανονισμού 574/72 έχει την έννοια ότι η μέθοδος μετατροπής των νομισμάτων που καθορίζει εφαρμόζεται και στη μετατροπή παροχών άλλου κράτους μέλους που γίνεται βάσει εθνικών αντισωρευτικών κανόνων, τους οποίους δεν θίγει το άρθρο 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71.

3. Δεν απαιτείται ο περιοδικός εκ νέου υπολογισμός, λόγω μεταβολής των τιμών συναλλάγματος, των τρεχουσών παροχών, το ύψος των οποίων εξαρτάται, κατά το χρόνο της χορηγήσεώς τους, από το ύψος μιας ή περισσότερων παροχών που χορηγούνται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσότερων κρατών μελών.